

N:o 227.

Af herr **P. Norberg**, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om de svenska lapparnes rätt till renbete i Sverige och till lag om renmärken.

Den till innevarande Riksdag aflåtna kongl. propositionen n:o 56, med förslag till lag om de svenska lapparnes rätt till renbete i Sverige, innehåller bland annat i 15 § den bestämmelsen, att för skada, som under oktober, november, december, januari, februari, mars och april månader af renar förorsakas på bergadt hö, hvilket lemnats utestående å mark, i stack eller hässja, vederbörande renegare icke skall vara ersättningsskyldig, med mindre än att skadan tillkommit *med uppsåt eller genom vårdslöshet* vid renarnes bevakning.

En lag, hvarigenom lappen blir tillförsäkrad rättigheter utan motsvarande skyldigheter, skall, efter hvad å ort och ställe inhemtad mångårig erfarenhet om lappens lefnadsvanor förr och nu gifver vid handen, ingalunda leda till lappens välfärd. Tvärtom skulle lappen genom en sådan lagstiftning komma att lockas till en fortfarande liknöjdhet i vården af sina renar, en vårdslöshet, som han under de senare åren tyvärr låtit komma sig till last och som ovilkorligen måste till slut leda till hans ruin. En dylik lag skall ej heller af de bofaste kunna emottagas med tillfredsställelse.

Till belysning af förhållandena, sådana de te sig inom de jemtländska socknarne, hvilka jag närmast känner till, skall jag tillåta mig att påpeka, att inom dessa socknar består hemmansegarens skörd *uteslutande* af det hö, som han får afberga å sina gräsvallar samt myr- och utängs-slätter. Fastän belägna ända till 2 å 3 mil från bostaden, kan han å dessa slätter årligen afberga 40 å 50, ja ända till 70 lass hö, som, i brist på skog, hvaraf lador

Bih. till Riksd. Prot. 1898 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 54 Häft. (N:is 227, 228). 1

kunna uppföras, uppsättas i stackar eller hässjor. På första snöföre eller då myrar och träsk blifvit så tillfrusna att de äro farbara, vanligen i november, hemköres detta hö till gården. Och efter tillgången af det hö, som bonden då erhåller från sina myr- och utängs-slätter, är det som han uppsätter sin kreatursbesättning för vintern. Här af inses lätt, att sjelfva existensvilkoret för jordbrukaren i dessa fjelltrakter ligger till hufvudsaklig del just i dessa slätter.

Vidare utgör tillgången af myr- och utängs-slätter till väsentlig del grunden för uppskattningen af hemmanets värde, efter hvilket egaren måste erlægga rätt betungande skatter och onera af alla slag — alldeles på samma sätt som öfriga jordbrukare i Sverige måste erlægga skatt för sina hemman.

Här af torde följa, att den bofastes egendom icke bör lemnas till pris åt lapparnes liknöjdhet eller godtycke — hvilket tvifvelsutän skulle blifva fallet, derest ofvan anförda bestämmelse blefve lag. Ty då de flesta skadorna inträffa långt borta i ödemarken, der ingen människa finnes, utom möjligen renarnes vårdare, och då det i följd här af merendels är omöjligt för den bofaste att förebringa bevisning derom, att skadan skett genom renvårdarnes uppsåt eller vårdslöshet, är det föreslagna stadgandet af den beskaffenhet, att — derest lapparne vilja begagna sig af de invändningar, till hvilka lagen inbjuder — de tillfällen, då ersättning skulle kunna utbekommas, ingalunda blefve regel, utan tvärtom sällsynta undantag.

Utan ett fullständigt genomförande af grundsatsen: ersättning *i hvarje fall* åt den bofaste för af renar förorsakad skada å åtminstone bergad och i stackar eller på annat sätt förvarad gröda, skall helt visst ändamålet med den nya lagstiftningen väsentligen förfelas, och stridigheterna mellan lapparne och de bofaste komma att fortfara.

Lyckligtvis äro de med renvården förknippade svårigheterna ej af den beskaffenhet, som den dermed mindre invigde förestält sig. Ty om det är en sanning, att lappen icke *under alla förhållanden* kan hafva renhjorden så i sin hand som den bofaste sin boskap, så är det å andra sidan visst, *dels* att han med hänsyn till beskaffenheten af de trakter, der han vanligen betar sina renar, i allmänhet ej behöfver en sådan magt öfver hjorden, *dels* också att han med mera arbete på renarnes tämjande och på vallhundarnes dressyr kan under vanliga förhållanden utöfva en sådan magt.

Erfarenheten hittills inom Jemtlands län gifver också vid handen, att de flesta skador uppkomma genom renvaktarens vårdslöshet; att ordentliga lappar kunna undgå all skadegörelse och följaktligen slippa utgifva ersättning för sådan; samt att, der skada skett, de *redbara* lapparne icke undandraga sig att ersätta densamma, äfven der ersättningsökanden icke kunnat visa uppsåt eller vårdslöshet. Erinras bör äfven, att vid de sammanträden,

som hållits med de jemtländska lapparne för inhemtande af deras yttranden öfver lappkomiténs förslag, lapparne allmänt ansett det vilkor för ersättningskyldigheten, att skadan skall hafva skett genom uppsåt eller vårdslöshet, saklöst kunna bortfalla.

Under tiden före de närmast förflutna 20 åren eller så bortåt hörde det till sällsyntheterna, att skada å höstackarne blef föröfvad genom renar, fastän lapparne vintertiden då liksom nu nedsatte sig med sina renar på de bofastes egor. Och det synes mig klart, att svårigheterna med att hålla renarne ifrån höstackarne äro vida mindre nu, sedan renbeteslanden på sista tiden blifvit väsentligen utvidgade.

Med stöd af hvad jag anfört, vågar jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen för sin del måtte besluta den förändring i 15 § af den föreslagna lagen om de svenska lapparnes rätt till renbete i Sverige, att i fråga om Jemtlands län skada, som af renar derstädes förorsakas på bergadt hö, hvilket icke blifvit infördt i lada, utan lemnats utestående å mark, i stack eller hässja, skall — äfven då skadan skett å tid, då renegare varit berättigad att med sina renar uppehålla sig å de bofastes egor — ersättas af vederbörande renegare jemväl i det fall, att skadan icke tillkommit med uppsåt eller genom vårdslöshet vid renarnes bevakning.

Jag anhåller vördsamt, att lagutskottet behagade närmare formulera det stadgande, hvartill min motion kan föranleda.

Stockholm den 12 mars 1898.

P. Norberg.

I motionens syfte instämmer

O. Walter.
